ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

కొలకలూరి ఇనాక్ రచనలు-మానవీయ అంశాల పరిశీలన

మాదిరాజు ప్రసన్న లక్ష్మి

హైదరాబాద్

Received: 18/08/2026
Article Accepted: 19/09/2026
Published Online: 20/09/2026
DOI:10.53414/Sahithyatharangini.2026.3.3.220

వ్యాససంగ్రహం: మానవవతా వాదమొక విశ్వజనీన తత్త్వం. ప్రపంచసాహిత్యంలో ప్రత్యక్షంగానో, పరోక్షంగానో ఈ మానవతా దృక్పథం కనిపిస్తుంది. 'మానవత' అనే తాత్త్వికాంశం లేని సృజనాత్మక సాహిత్యం చాలా అరుదుగా ఉంటుంది. 'మానవతావాదాన్ని' ఆంగ్లంలోని Humanism అనే పదానికి సమానార్ధకంగా వాడుతున్నారు. ప్రపంచంలోని తాత్త్వికులు, కవులు మానవతా వాదాన్ని తాత్త్విక సిద్ధాంతంగా అంగీకరించడమే కాక మానవతావాదమొక విశ్వజనీన తత్త్వంగా పరిగణించారు. ఏ కోణంలో నుండి చూసినా మానవతావాదం మానవ సంక్షేమాన్ని మాత్రమే కాకుండా మానవాభివృద్ధిని, మానవ పరిణామాన్ని కూడా ఆశిస్తుంది. మానవుడి అభ్యుదయ పథానికి అడ్డు తగిలిన ఇలాంటి సాంఘిక జడత్వాన్ని చూసి మానవుడి హక్కుల కోసం, విభేదాల నిర్మూలన కోసం మానవుడిని రక్షించడం కోసం ఎందరెందరూ కవులు కృషి చేశారు. వీరిలో ముఖ్యులు ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్. అగ్రవర్ణాల వాళ్ళు జరిపిన, జరుపుతున్న అఘాయిత్యాలు, దీపిడిని బహిర్గతం చేస్తూ, దళితులలో సామాజిక చైతన్యాన్ని తెచ్చి వారందిరిని ఐక్యం చేశాడు. మానవులంతా సమానులేనని అందరికి సమాన అవకాశాలు ఉండాలని తన రచన ద్వారా దళితుల సమాజాభివృద్ధికి, దళితుల అభ్యున్నతికి, వారి ఆశయసాధన కోసం కలం పట్టిన ఆధునిక మానవతావాది ఇనాక్.

కొలకలూరి ఇనాక్ సృజనాత్మక రచయిత, పరిశోధకుడు, విమర్శకుడు వీరి రచనల్లో ప్రక్రియా వైవిధ్యాన్ని కలిగివున్న వాస్తవాన్ని గ్రహించి కవిత్వం, నవల, కథ, నాటకం, విమర్శ ప్రక్రియాల్లో పంచ రచనలు కన్నీరు గొంతు (కవిత్వం), సర్కారుగడ్డ (నవల), ఊరబావి (కథలు), అభ్యుదయం (నాటిక), సూర్యుడు తలెత్తాడు (కథా సంపుటి) మొదలైన రచనలతో తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రసిద్ధ కవిగా పేరుగాంచాడు. ఆయన ఏ ప్రక్రియ చేపట్టినా సామాజిక అభ్యుదయం కన్పిస్తుంది. ప్రస్తుత ఈ వ్యాసంలో ఇనాక్ రచనలు మానవీయ అంశాలను పరిశీలించడమే ప్రధాన ఉద్దేశ్యం.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

కీలకపదాలు: మానవత, సమాజ చిత్రణ, దళిత జీవనం, సామాజిక దృక్పథం, అంటరానితనం, చతుర్వర్ణ వ్యవస్థ, చైతన్యం, అభ్యుదయం, కులవృత్తులు, స్త్రీవాద దృక్పథం, పల్లెజీవితం, విశ్వజనీనత.

ప్రవేశిక: తెలుగు కథకు తిరుగుబాటు స్వభావాన్ని నేర్పిన రచయిత కొలకలూరి ఇనాక్ ఈయన స్వాతంత్య్రం తరువాత కాలం నాటి రచయిత, కవి, విమర్శకుడు, నాటకకర్త. చక్కని ఇతివృత్తాన్ని ఎన్నుకొని దానికి శిల్ప నైపుణ్యాన్ని, భాషా వైచిత్రిని జోడించి, సరికొత్త దృక్పథాన్ని అలవరుస్తూ, కథానికా సాహిత్యాన్ని అందించాడు. ఆర్థిక అసమానత్వం. అస్థిర రాజకీయాలు, సాంఘిక పీడన, పలు ఉద్యమాలు, అపార ధనార్జన, వ్యష్టి కుటుంబ స్థాపన, భూమి సంబంధాలు, స్త్రీల ఆవేదన వంటి సమస్యలు ఈయన కథావస్తువులు. ఈయన రచనా కాలం తర్వాతే విప్లవ సాహిత్యం ఆరంభమైంది. అనంతరం శ్రీకాకుళ రైతాంగ పోరాటం ఆరంభమైంది. మార్క్సిస్టు ఉద్యమం బలోపేతమైంది. నాడు రచయితలు కూడా ఈ ఉద్యమానికి ఆకర్షితులయ్యారు. మార్క్సిస్టు ఆలోచనా దృక్పథంతో రచనలు చేశారు. ఆ తరువాత కొత్త ఉద్యమాలు వస్తూనే ఉన్నాయి. కాని రచయిత మాత్రం ఏ ఉద్యమానికి ఆకర్షితుడు కాలేదు. సమాజంలోని వాస్తవిక సంఘటనలకు అభ్యుదయ దృక్పథంలో స్పందించి, సాహిత్యాన్ని అందించాడు.

ఆచార్య ఇనాక్ సాహిత్యమంతా స్వయంగా జీవించిన, అనుభవించిన, చూసిన జీవితమే! జీవితాలే! సమాజ గత దౌర్బల్యాల పట్ల సానుభూతి, జీవుని వేదనలోని గాఢత ఆచార్య ఇనాక్‌ని కవిగా, రచయితగా, నాటక కర్తగా, వ్యాస కర్తగా, కథకుడిగా, నవలాకారుడిగా, విమర్శకుడిగా, పరిశోధకుడిగా బహుముఖీన ప్రతిభాశాలిగా నిలిపాయి. కుల మతాలకు అణగారిన ప్రతి వ్యక్తి తరఫునా వకాల్తా పుచ్చుకుని సామితీ భిత్తికను జీవన వేదనామయ దృశ్యాలకు నిలయాలుగా నిలపగలిగిన ఘనత ఆచార్య ఇనాక్‌ది. ఈయన రచనల్లో మానవతావాదం అడుగడుగునా కన్పిస్తుంది.

మానవీయ అంశాలు విశ్లేషణ: విమర్శకుడుగా, కథకుడుగా, నవలాకారుడుగా, నాటకకర్తగా, కవిగా, గేయకర్తగా పరిశోధకుడుగా, రేడియో నాటికల రచయితగా, ఏకాంకికా రచయితగా, వ్యాసకర్తగా, ఉపన్యాసకుడుగా, పత్రికా రచయితగా, అనువాదకుడుగా, పీఠికా రచయితగా, సమీక్షకుడుగా, విద్యావేత్తగా, అధ్యాపకుడుగా, పరిపాలనా దక్షుడుగా, దళిత జనోద్ధరకుడుగా, మంచి వ్యక్తిగా, ఇలా ఎన్నో రంగాల్లో ప్రఖ్యాత గన్న ప్రతిభామూర్తులు ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్. తెలుగు కవిత్వ ప్రస్థానంలో తనదైన వాణి, బాణి కలిగిన కవి ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్ ఆయన విద్యార్థి దశ నుండే కవిత్వం వ్రాయడం మొదలుపెట్టి ఉత్తమ కవితా సంపుటాలను వెలువరించారు. ఒక్కొక్క రచనలో ఒక్కొక్క విశిష్టత ఉంది. చక్కటి కవితా శిల్పం ఉంది. మనోహరమైన శైలి విన్యాసం ఉంది. వీటన్నిటితో 'ఇది ఇనాక్ కవిత' అని

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

చెప్పదగిన ప్రత్యేకతను ఆయన కవిత్వం సంతరించుకుంది. ఆయనకు మంచి గురువుగా, మానవీయ విలువలున్న వ్యక్తిగా, సౌహార్ద్ర శీలిగా, సహృదయునిగా సాహితీ లోకంలో చక్కటి గుర్తింపు ఉంది. అలాంటి కవి మీద పరిశోధన చెయ్యాలనే నా కోరికను ఆయన కవితా సంపుటిలన్నిటిలో అంతర్లీనంగా మానవత తొణికసలాడుతూ ఉంటుంది. అందువల్ల ఆయన రచనల్లో మానవతావాదాన్ని శోధించి, దాని వైవిధ్యాన్ని, విశిష్టతను ఈ పరిశోధన చేపట్టాను. రాయలసీమ ప్రాంత నేపథ్యాన్ని ఇతివృత్తంగా చేపట్టి, ఆ ప్రాంత మాండలికంలోనే కథలు, నవలలు, కవితలు రాస్తూ వచ్చారు. ముందుమాటల జోలికి పోకుండా తాను గ్రంథకర్తగా 42 పుస్తకాలు రచించారు ఇనాక్. ఇదో నూతన ఒరవడికి నాందిగా భావించవచ్చు. కథల పరంగా చూస్తే 'తలలేనోడు' మొదలుకొని 'కొలుపులు' వరకూ రాయలసీమ గ్రామీణ జీవితాల్ని అద్దం పట్టేవిగా నిలుస్తాయి. అక్కడి సాంస్కృతిక జీవనం, కులాధిపత్యం, బడుగుజీవుల వేదన పాఠకుల్ని ఆలోచింపజేస్తాయి. కథల్లో వర్ణనాత్మకమైన శిల్పంపాలు యెక్కువ. కథాగమనం నిదానంగా సాగుతూ, ఆయా పాత్రల తాలూకు స్వభావాల్ని మనముందు వుంచుతుంది. అన్ని కథల్లో కథకుడు పరకాయ ప్రవేశం చేసి ఆయా పాత్రల్ని పట్టిన గమనంతో ముందుకు నడిపిస్తాడు. వాటి కొసమెరుపులా గమ్మత్తుగానే వుంటాయి. ఇనాక్ కలం నుంచి జాలువారిన కథల్లో వ్యవస్థలో మార్పు రానంతకాలం కులరాక్షసి చావదని అంతర్లీనంగా వ్యథ చెందుతారు. అరుదైన మాండలిక కథకుల్లో ఇనాక్ ఒకరు.

కులవృత్తిదారులు, చేతివృత్తిదారుల కుటుంబాల జీవన స్థితిగతులను, వారి వృత్తులను, ఆయా పాత్రలని బొమ్మకట్టించారు. తన స్వగ్రామంలో బంధువును భూస్వాములు కొట్టి చంపిన సంఘటనకు చలించి 'ఉత్తరం' కథ సృష్టించిన ఈ రచయిత 'ఊరబావి' (1968), 'తల లేనోడు' (1969) తదితర కథలతో తెలుగు కథా సాహిత్యంలో ప్రభంజనం సృష్టించారు. దళిత రైతు కుటుంబం జీవన చిత్రీకరణతో 'సర్కారుగడ్డ' నవలలు వెలువరించారు. ఆచార్య ఇనాక్ కథల్లో వస్తు శిల్పాలు చెట్టాపట్టాలేసుకుని స్వేచ్ఛగా విహరిస్తాయి. భాష సహజ సుందరంగా, రమ్యాతిరమ్యంగా సెలయేటి ప్రవాహంలా అలవోకగా సాగిపోతుంది. వాక్యాలలో విరుపులు, పదాలలో మెరుపులు, భావాలలో చమక్కులు, పాఠకుల దృష్టిని ఇట్టే ఆకర్షిస్తాయి. దళిత సంస్కృతి, దళితుల జీవన విధానం, దోపిడీని, దురన్యాయాలను దళిత పోరాట జీవితాలను తన కథల్లో, నవలల్లో అద్భుతంగా చిత్రీకరణ చేసిన ఈ మహా రచయిత నేటి యువ రచయితలకు ఆదర్శం. కొలకలూరి ఇనాక్ (1-7-1939) పేరు వినని, ఆయన రచనలు కొన్నయినా చదవని, ఆధునిక సాహిత్యాభిమానులు ఉండరు. కథకుడుగా, నవలాకారుడుగా, సాహిత్య విమర్శకుడుగా, ఆచార్యుడుగా, పరిపాలనాదక్షుడుగా, వివిధ రంగాల్లో తన ప్రజ్ఞను నిరూపించుకున్న మేధావి ఇనాక్.

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

గుంటూరు జిల్లా వేజెండ్లలో జన్మించి, సుదీర్ఘ కాలం అనంతపురంలో ఆచార్యుడుగా, ఆ తర్వాత తిరుపతి శ్రీ వేంకటేశ్వర విశ్వవిద్యాలయం వైస్ ఛాన్సలర్‌గా ఉద్యోగించి, ప్రస్తుతం హైదరాబాద్‌లో స్థిర నివాసం ఏర్పరచుకున్న ఇనాక్ ఆంధ్రప్రదేశ్‌లోని వివిధ ప్రాంతాలకు చెందిన జన జీవనాన్ని మానవ జీవితాన్ని సంక్షోభాలమయం చేస్తున్న సమస్యల మౌలిక స్వరూపాన్ని, అన్నింటికీ మించి కులం పేరుతో సమాజం ఏర్పరిచిన అడ్డగోడల అసలు కథను, క్షుణ్ణంగా అర్థం చేసుకుని అద్భుతమైన రీతిలో రచనల్లో ఆవిష్కరించగలిగిన సాహిత్య శిల్పి ఇనాక్. ఇక, ఆయన రచించిన గ్రంథాలు, పొందిన సాహితీ గౌరవాలు, అలంకరించిన గౌరవ పదవులు వీటి జాబితాను రాయడం ప్రారంభిస్తే అదే ఒక పెద్ద వ్యాసం అవుతుంది.

ఒకప్పుడు వచ్చిన వీరి 'ఊర బావి' కథల సంపుటి నుంచి ఈ మధ్య వచ్చిన 'కట్టడి' కథల సంపుటి వరకూ ఇనాక్ కథలు చదివిన వారికి.. ప్రజాస్వామ్యం పేరుతో, సమానత్వం పేరుతో, పదే పదే వినబడే అరిగిపోయిన గ్రామఫోను ప్లేట్లలాంటి ఉపన్యాసాలు ఎంత బూటకమో మనకు మరోసారి జ్ఞాపకం వస్తుంది. స్వాతంత్య్రం వచ్చి ఇన్ని దశాబ్దాలు గడుస్తున్నా ఈ దేశంలో ఆర్థిక సమానత్వం మాట దేముడెరుగు సామాజిక సమానత్వం కూడా ఆశించిన రీతిలో లేదనే విషయం కూడా అవగతం అవుతుంది. వెనుకటి తరంలో శ్రీపాద సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి, కరుణకుమార, అడవి బాపిరాజు వంటి కథకులెందరో దళిత సమస్యకు ఇతివృత్తంలో ప్రాధాన్యతనిస్తూ చక్కటి కథలు రాశారు. గోపీచంద్ 'చెప్పులు కుట్టేవాడు' వంటి కథలు రాశాడు. అయితే వారు దళితులు పడే కష్టాలను హృదయ విదారకంగా చిత్రించడమూ, లేదా మతం మారడాన్ని పరిష్కారంగా తేల్చడమూ చేశారు. దళితులను చైతన్య వంతులుగా చేసి, వారిని ఎవరో ఉద్ధరించడం కాకుండా తమను తాము ఉద్ధరించుకునే మార్గంలో కథను చెప్పిన రచయితలు ఇనాక్ ముందు చాలా అరుదుగా మాత్రమే కనబడతారు.

ఈ దిశలో వచ్చిన ఇనాక్ 'ఊరబావి' ఆ రోజుల్లో సాహితీ లోకంలో ఒక కొత్త కదలికను తీసుకొచ్చింది. ఆ తర్వాత, ఆ మార్గంలో పలువురు కథలు రాసేందుకు దోవ చూపింది. అంతేకాదు ఈ చైతన్యానికి ఒక దళితుడు చిదంబరం భార్య శ్రీకారం చుట్టడం మరొక కొత్త మలుపు. కరుణ కుమార 'క్రొత్త చెప్పులు' కథలో లాగా ఒక కుల అహంకారికి శిక్ష వేసే బాధ్యత భగవంతుడిదే అని చెప్పి చేతులు ముడుచుకుని కూర్చోమని చెప్పడు కథకుడు ఇనాక్.

దళితుడిగా పుట్టి, పెరిగి, జీవిస్తూ ఏడు దశాబ్దాలుగా సమాజంలో పీడనకు గురైన జన సముదాయానికి విస్తారమైన సాహితీ సేవ చేస్తూ దళితుడుగా గుర్తింపు పొందినా ప్రతీ అణగారిన వ్యక్తికి, కుల మత ప్రాంతీయ భేదాల్లేని సాహితీ వ్యవసాయానికి తనదైన పరిధిలో తోడ్పాటునందిస్తూ ఒక జాషువా, ఒక

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి

(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.

A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

బోయిభీమన్న, ఒక కొలకలూరి ఇనాక్ అని అనిపించుకొని ఆర్థిక సామాజిక 'కట్టడుల్ని' తెంచి, మానవీయ 'కొలువుల్ని' మకుటాయమానం చేస్తూ, 'కులవృత్తు' లేవైనా 'ఇదా జీవితం' అని నిస్పృహ చెందవలసిన అవసరం లేదనీ, 'అస్పృశ్య గంగ' అంటూ ఏదీ లేదనీ, 'ఇరులలో విరులు' 'ఆశాజ్యోతు' లనీ, 'ఊరబావు'లూ, 'మునివాహనులూ', 'సౌందర్యవతులు', 'సమతలనీ', 'అనాథ' లెవరూ లేరనీ, వారు 'జ్యోతు'లేననీ, 'కులం`ధనానికి' 'దృష్టి' అవసరమనీ, 'ఎక్కడుంది ప్రశాంతి' అంటూ 'కీ' అందించి 'శూద్రకవి శుభమూర్తి వసు చరిత్ర వైశిష్ట్యానికీ' 'ఆధునిక సాహిత్య విమర్శ సూత్రాని'కీ 'తెలుగు వ్యాస పరిణామానికీ' గులాబి నవ్వింద'న్నా, 'సమత', 'భవానీ'లకు 'సాహిత్య దర్శిని' 'షరామామూలే' అయినా 'రెండు కళ్ళు మOడు కాళ్ళు' ఎవరివని ప్రశ్నించినా, 'త్రిద్రవ పతాకం 'Voice of silence' అని పలకరించినా, 'జానపదుల సాహిత్య విమర్శ' 'ఆదిఆంధ్రుడు'తో పోటీ పడ్డా, 'సర్కారుగడ్డ' 'అనంతజీవనాన్ని' చూసినా` ఏం రాసినా, ఎంత రాసినా తరగని గని! కరుణ రసాల ధుని! ఆవేశాలను జయించిన ధ్వని! అంటరానితనాన్ని త్రోసిరాజన్న దళిత సాహిత్య విపణి! ఏదనీ-ఎంతనీ-ఏమనీ-ఎవరనీ-ఎలా అనీ - ఏమో అనీ -ఎంతైనా అనీ-ఎంతకైనా నిలువగలనని నిరూపించుకునీ, ఘనుడనీ అనిపించుకున్న దళిత సాహితీవేత్త ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్.

ఆచార్య ఇనాక్ సాహిత్యమంతా స్వయంగా జీవించిన, అనుభవించిన, చూసిన జీవితమే! జీవితాలే! సమాజ గత దౌర్బల్యాల పట్ల సానుభూతి, జీవుని వేదనలోని గాఢత ఆచార్య ఇనాక్‌ని కవిగా, రచయితగా, నాటక కర్తగా, వ్యాస కర్తగా, కథకుడిగా, నవలాకారుడిగా, విమర్శకుడిగా, పరిశోధకుడిగా బహుముఖీన ప్రతిభాశాలిగా నిలిపాయి. కుల మతాలకు అణగారిన ప్రతి వ్యక్తి తరఫునా వకాల్తా పుచ్చుకుని సామితీ భిత్తికను జీవన వేదనామయ దృశ్యాలకు నిలయాలుగా నిలపగలిగిన ఘనత ఆచార్య ఇనాక్‌ది.

పరిణామశీలత సమాజ లక్షణం. పరిణామం దాని సహజ లక్షణం. సహజంగా పరిణమించే కాలగతిలో అసంబద్ధంగా సమాజంలో పాతుకుపోయిన అంశాలు ఎన్నో! 'కుల వ్యవస్థ' అందులో ఒకటి. దళిత కులంలో పుట్టి, అనుభవించిన వేదనా భరితమైన జీవితానికి, కులం పేరుతో ఛిద్రమవుతున్న మానవ సమూహాలను ప్రతిఫలిస్తూ, వివరిస్తూ రాసిన ఊరబావి, కట్టడి, కాకి, ఆకలి, పిండీకృతశాటి, పశ్చాద్భూమి, విఘ్న వినాయకుడు, తలలేనోడు, అస్పృశ్యగంగ, విపర్యయం, కొలుపులు, గొడ్డ దొంగ, కులవృత్తి వంటి కథల్లో సమాజంలో ప్రజ్వలిస్తూనే ఉన్న అంటరాని సమస్య, దేవాలయ ప్రవేశ బహిష్కరణ, దళితులు పొందే అవమానాలు, భూమి సమస్య వల్ల కలిగే ఏక పక్ష నిర్ణయాలు, ఊరికి దూరంగా ఆవాసాలు, వృత్తుల

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

ఆధారంగా బ్రతికే జీవుల బడబాగ్నుల వెతలు, అవిద్య వల్ల అభ్యుదయం లేని గుంపుగా మిగిలిపోయే దళితులు, దళితుల్లో మరింతగా అణచివేయబడుతున్న దళిత స్త్రీలు, రిజర్వేషన్ల ప్రతిఫలాలు సంపూర్ణంగా అందుకోగల స్థాయిలో లేని దళిత జీవులు, దళిత సంస్కృతి అంటరాని సంస్కృతిగా శతాబ్దాలుగా మిగిలిపోతూనే ఉన్న వైనం. దళితులపై సాగుతున్న ఆర్థిక, సామాజిక, సాంస్కృతిక, రాజకీయం వివక్షలో కూడిన దాడులు వివరిస్తూ ఈ అంశాల పట్ల అవగాహన, చైతన్యం కలిగిస్తూ ప్రతిఘటించవలసిన అవసరాన్ని తెలిపే రచనలు చేసిన ఆచార్య ఇనాక్ 'దళిత దృక్పథం' కలిగిన రచయిత. కేవలం కథా సాహిత్యంలోనే కాకుండా అనంత జీవనం, సర్కారుగడ్డ వంటి నవలల్లో కూడా ఈ పంథా ప్రతిఫలిస్తుంది.

'స్త్రీ వాద దృక్పథం' కలిగిన రచయితగా ఆచార్య ఇనాక్ బలమైన స్త్రీ గొంతుకను తన కథలలోని స్త్రీ పాత్రల ద్వారా అందించారు. ఇనాక్ రచనల్లోని స్త్రీ పాత్రలు ఎక్కువగా దళిత, ఇతర తక్కువ కులాల స్త్రీ పాత్రలుగా ఉంటాయి. అగ్రవర్ణాల స్త్రీ పాత్రలు అక్కడక్కడ మాత్రమే కనబడతాయి. రచయిత దళిత స్త్రీ పాత్రలను సాహసోపేతమైన, చైతన్యవంతమైన పాత్రలుగా చిత్రిస్తాడు. దళిత స్త్రీ సగటు మగాడికి, దళిత మగాడికి ధీటుగా నిలబడే స్త్రీ! పురుషాధిక్య శక్తులతో పోరాడి విజయం సాధించే పాత్రలు ఆచార్య ఇనాక్ కలం నుండి సహజంగా మొలకలెత్తాయి. ఈ లక్షణాలను ప్రతిఫలించే కథలు మచ్చుకి కొన్ని` ఊరబావి, విపర్యయం, గమ్యం, డొరీడెత్, బర్త్ సర్టిఫికెట్, పిల్లని కంటాను, రమ నా కూతరు, విముక్తి వంటి కథలు. ఇతి వృత్త వైవిధ్యం, పాత్ర చిత్రణా నైపుణ్యం, కథా శిల్పం వంటి అంశాలతో దళిత స్త్రీ సహజత్వాన్ని సలక్షణంగా వెలికి తీస్తాయి. ఈ పాత్రలు సగటు మనిషికి, మగాడికి పోటా పోటీగా నిలుస్తాయి.'బహుజన వాద దృక్పథం' కలిగిన వ్యక్తిగా కూడా ఆచార్య ఇనాక్‌ను ఆయన రచనల ద్వారా చూడవచ్చును. చాకలి, మంగలి, కుమ్మరి, నేసేవాళ్ళు, బలిజలు, కురబలు, ఎరుకలు, ఏనాదులు, వడ్డోళ్ళు వంటి ఎన్నో ఇతర కులాలు- వాటి మధ్య వైరం- వైవిధ్యం సయోధ్య వంటి అంశాలు విఘ్న వినాయకుడు, ఊరబావి, విపర్యయం మొదలైన కథల్లో గమనించవచ్చు. 'మెదడు వాపు'కు పందులను చంపకుండా మందులు లేదా వాక్సిను కనుక్కోమని చెప్పడంలో ఎరుకుల జీవనాధారం దెబ్బతినకూడదన్న బాధ ఉంది. మూగజీవాలపట్ల దళితులకు ఉన్న ఆత్మీయత తెలిపే కథ 'ముట్టడి'! 'పాదపూజ' మధ్య తరగతి జీవితాన్ని తెలిపితే, 'లేబరోళ్ళు' యువతకు కర్తవ్యాన్ని బోధించే కథ. తల్లి చనిపోయి మనవరాలిగా పుట్టినట్టుగా తెలిపే కథ 'మా అమ్మ'! జంధ్యాన్ని తాకట్టు పెట్టే కథ 'తాకట్టు'.

ఇలా చెప్పుకుంటూ పోతే ఆచార్య ఇనాక్ సాహిత్యంలో కనబడే వైవిధ్య అద్భుతం. కాకి, కులవృత్తి, ఎర్రిళ్ళు, గంగాస్నానం, ఊరబావి, తలలేనోడు, వంటి కథలు, మునివాహనుడు, ఝైమింద్ వంటి

ISSN:3048-5908 Impact Factor:6.673(SJIF)

సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)

Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

నాటకాలు, షరామామూలే, కులం-ధనం వంటి కవితా సంపుటాలు 'గాఢత' లక్షణం వల్ల పఠితను వెంటాడి వేటాడి వేధిస్తాయి. సామాజిక, చారిత్రక వాస్తవ నేపథ్యం పఠితను పీడిస్తూనే ఉంటుంది. రచయిత సజీవ శిల్పం పఠిత మేధను మధిస్తూనే ఉంటుంది. ఇనాక్ గారి రచనలను అధ్యయనం చేస్తున్నప్పుడు ఆయన రచించిన కవితా సంకలనాలన్నింటిలో గ్రహించిన విషయాన్ని బట్టి చూస్తే మానవీయత కేంద్రంగా కనిపించింది.

ముగింపు: 'ఇనాక్ రచనల్లో చిత్రించిన పల్లె జీవిత చిత్రణలో విశ్వజనీన మానవతావాదం, నగర జీవన వ్యతిరేకతలో నైతిక మానవతా వాదం, మానవీయ సంబంధాలకై తపనలో విశ్వజనీన, నైతిక మానవతావాదాలు, అసమ సమాజంపట్ల నిరసనలో విశ్వజనీన, నైతిక మానవతావాదాలు, ప్రకృతికి మనిషికి అనుసంధానంలో విశ్వజనీన మానవతావాదం, సామాజిక వేదన, చైతన్యంలో విశ్వజనీన, నైతిక మానవతా వాదాలతో రచనలు చేశారు. ఇనాక్ పల్లెల్లో శ్రమజీవుల, పేదల ఆకటి బాధను, పెత్తందార్ల, అగ్రవర్ణాల దౌర్జన్యాన్ని, ఆచరణకు నోచుకోని అభివృద్ధి పథకాలను అవగాహన చేసుకున్న కవి. నక్షత్రాలు లేని నగరాన్ని, అందులోని అద్దె తరగతి సగుటు బతుకుల్ని, కాయకష్టం చేసినా కడుపులు నిండని దళిత గుండెవెతల్ని, బిచ్చగాళ్ళ, వేశ్యల దయనీయ స్థితిని అర్థం చేసుకున్న వారు కాబటే పేదలు తిరగబడాలని, అన్యాయాలకి గురి అవుతున్న వారు పోరాడి తమ హక్కుల్ని సాధించుకోవాలని ఇనాక్ తమ రచనల్లో ఎక్కడా సూచన ప్రాయంగానైనా చెప్పరు. అలాగని సామాజిక మార్పును కోరని వారు కారు. సమాజ సమస్యలకు మార్క్సిజమ్ పరిష్కారమార్గమని నమ్మలేదు. ఇనాక్ ఒక సిద్ధాంత చట్రంలో ఇమిడిపోలేదు. అన్ని సిద్ధాంతాల, ఉద్యమాల అవగాహనే ఆయనను ఒక మౌలిక మానవతావాదిగా సాక్షాత్కరింపజేసింది.

ఆధార గ్రంథాలు:

చెన్నకేశవరెడ్డి, జి (సం), ఆచార్య కొలకలూరి ఇనాక్ షష్ఠిపూర్తి సన్మాన సంచిక, షష్ఠిపూర్తి కమిటి, హైదరాబాద్, 1999.

వెంకటసుబ్బయ్య వల్లంపాటి, వల్లంపాటి సాహిత్య వ్యాసాలు, హైదరాబాద్

సుబ్రహ్మణ్యం జి.వి. ఆధునిక సాహిత్యం-దళిత స్పృహ, 1994

తెలుగులో కవితోద్యమాలు, తెలుగు అకాడమీ, హైదరాబాదు, 2003.

ద్వానాశాస్త్రి, 1. తెలుగు సాహిత్య చరిత్ర. హైదరాబాద్: విశాలాంధ్ర పబ్లిషింగ్ హౌస్. 2004.

ISSN:3048-5908
Impact Factor:6.673(SJIF)
సాహిత్య తరంగిణి
(తెలుగు పరిశోధన పత్రిక)
Indexed in: Google Scholar, Academia, Internet Archives etc.
A Peer-Reviewed Telugu Journal; Volume-3, Issue-3, (July/Aug/Sept), 2026

నాగయ్య.జి., తెలుగు సాహిత్య సమీక్ష (సంపుటి 1,2). తిరుపతి: నవ్య పరిశోధక ప్రచురణలు.1996